

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-14>

УДК 336.764.1

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

INSTITUTIONAL ASPECT OF IMPLEMENTING MODERN INNOVATIVE BUSINESS PROCESSES

Халатур Світлана Миколаївнадоктор економічних наук, професор,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8331-3341>**Курбацька Лариса Миколаївна**кандидат економічних наук, доцент,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2567-3060>**Khalatur Svitlana, Kurbatska Larysa**

Dniprovsk State Agrarian University of Economics

Авторами досліджені основні елементи інституціонального аспекту сучасних бізнес-процесів. Також відокремлені рівні інноваційних змін сучасних бізнес-процесів ринкового середовища. В статті визначено, що інституціональні та інноваційні зміни сучасного ринкового середовища суттєво впливають на трансформацію бізнес-процесів і стратегій управління. Проаналізовані зміни визначають пріоритетні напрямки формування сприятливого інституційного середовища, що в решті решт сприяє зростанню конкурентоспроможності бізнесу, а також стимулює економічний розвиток країни в цілому. Сформульовано, що поєднання інституціональних та інноваційних змін формує основу для нової парадигми розвитку ринкового середовища, яка базується на відкритості, динамічності та стійкості сучасної економічної системи. Запропоновано шляхи інноваційного розвитку при забезпеченні успішного впровадження та функціонування інновацій у різних сферах економіки.

Ключові слова: інституціональний аспект, інноваційні підходи, бізнес-процеси, ринкове середовище.

The selected issues remain very relevant in the course of research on fundamental approaches to studying the institutional aspects of the implementation of modern innovative business processes. The institutional aspect of the implementation of modern innovative business processes plays a key role in ensuring the successful implementation and functioning of innovations in various spheres of the economy. Institutions, including formal (legislative, regulatory) and informal (cultural, social), create favorable or restrictive conditions for the application of innovative approaches in the process of developing a modern competitive market. In this regard, it is worth noting several main elements of the institutional aspect of modern business processes. The author has studied the main elements of the institutional aspect of modern business processes. The levels of innovative changes in modern business processes of the market environment are also distinguished. The article determines that institutional and innovative changes in the modern market environment significantly affect the transformation of business processes and management strategies. The analyzed changes determine the priority areas of the formation of a favorable institutional environment, which ultimately contributes to the growth of business competitiveness, and also stimulates the economic development of the country as a whole. It is formulated that the combination of institutional and innovative changes forms the basis for a new paradigm of the development of the market environment, which is based on the openness, dynamism and stability of the modern economic system. The ways of innovative development are proposed while ensuring the successful implementation and functioning of innovations in various spheres of the economy. The formation of a favorable institutional environment contributes to the growth of business competitiveness, and also stimulates the economic development of the country as a whole. The combination of institutional and innovative changes forms the basis for a new paradigm for the development of the market environment, which is based on openness, dynamism and sustainability.

Keywords: institutional aspect, innovative approaches, business processes, market environment.

Постановка проблеми. Розвиток будь якої економічної системи нерозривно пов'язаний з інституціональними та інноваційними змінами сучасного ринкового середовища. Інституціональні та інноваційні зміни сучасного ринкового середовища суттєво впливають на трансформацію бізнес-процесів і стратегій управління. Вони вимагають від підприємств гнучкості, адаптивності та здатності швидко інтегрувати нові підходи до організації виробництва, маркетингу та управління.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Обрана проблематика залишається дуже актуальною в ході дослідження фундаментальних підходів щодо вивчення інституціональних аспектів реалізації сучасних інноваційних бізнес-процесів в наукових працях таких дослідників як: Бабенко І., Большая О., Іщенко І., Харченко Н., Школяр С., Близнюк Т. П., Ватченко О. Б., Ватченко Б. С., Черевко О. Л., Глібок С. В., Розгон О. В., Стріжкова А. В., Кравчук І., Лавриненко С., Зелінська А., Магомедова А. М., Марченко О. І., Пуства В. О., Юринець З. В., Гнилянська Л. Й., Юринець Р. В., Слободян Н. Я., Левченко Ю. Г., Іванюта Т. М. [1–9]. Проте теоретичні основи недостатньо відображають деталізацію інститутів на сучасному ринковому середовищі в інноваційних бізнес-процесах в практичному ракурсі.

Виділення раніше не виділених частин загальної проблеми. Запропоноване дослідження зумовлене актуальною тематикою щодо впровадження інституціональних аспектів та реалізації сучасних інноваційних бізнес-процесів, а також визначення їх ролі в розвитку інноваційного середовища в національній економічній системі.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у визначенні теоретичного та методологічного впливу інституціонального аспекту на реалізацію сучасних інноваційних бізнес-процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інституціональний аспект реалізації сучасних інноваційних бізнес-процесів відіграє ключову роль у забезпеченні успішного впровадження та функціонування інновацій у різних сферах економіки. Інституції, включаючи формальні (законодавчі, нормативні) та неформальні (культурні, соціальні), створюють сприятливі або обмежувальні умови для застосування інноваційних підходів в процесі розвитку сучасного конкурентного ринку [6, с. 131]. З цього приводу варто відзначити

декілька основних елементів інституціонального аспекту сучасних бізнес-процесів, які наочно зображено на рисунку 1, а саме:

1. Законодавчо-правова база.
 - Розробка та впровадження законів, які стимулюють інновації (податкові пільги, патентний захист, регулювання інтелектуальної власності).
 - Гармонізація законодавства з міжнародними стандартами.
 2. Інфраструктура інновацій.
 - Створення технопарків, бізнес-інкубаторів, центрів трансферу технологій.
 - Наявність ефективних каналів співпраці між науковими установами, університетами та бізнесом.
 3. Фінансові інститути.
 - Забезпечення доступу до інвестиційних ресурсів, венчурного капіталу.
 - Створення спеціалізованих програм кредитування інноваційних проектів.
 4. Культурний та соціальний контекст/
 - Підтримка культури підприємництва та інновацій серед населення.
 - Зниження рівня бюрократії та сприяння відкритості до нових ідей [3, с. 205].
 5. Роль держави.
 - Участь у формуванні національної інноваційної стратегії.
 - Стимулювання дослідницької діяльності через державні гранти та субсидії.
 6. Застосування пріоритетних напрямків міжнародної співпраці:
 - участь у міжнародних програмах підтримки інновацій;
 - обмін досвідом та технологіями з іншими країнами.
 7. Впровадження інновацій освітньої системи: орієнтація на підготовку кадрів, здатних співпрацювати в умовах інноваційного середовища, а також створення програм для розвитку підприємницьких навичок [9, с. 127].
- Загальноприйнятими положеннями економічної літератури трактується різні визначення дефініції «бізнес-процес», які один одного доповнюють, але загальновизнане єдине формулювання відсутнє, що пов'язано з тим, що бізнес-процес виступає складним і багатогранним поняттям, яке розглядається в різних теоретико-методологічних аспектах [7, с. 102]. Тому інноваційні зміни сучасних бізнес-процесів можуть відбуватися на певних рівнях:
1. Інституціональний рівень:
 - Удосконалення правових і регуляторних механізмів.

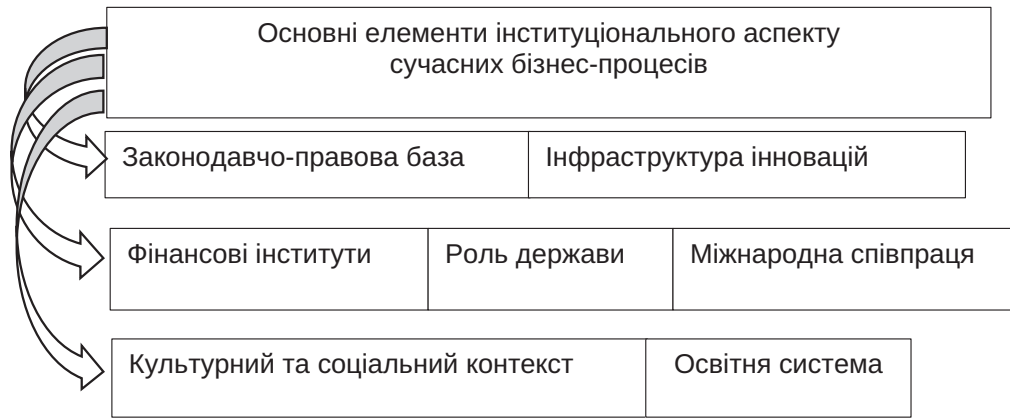

Рис. 1. Основні елементи інституціонального аспекту сучасних бізнес-процесів

Джерело: складено автором

– Підвищення ролі держави у підтримці сталого розвитку бізнесу та інноваційної діяльності.

– Формування нових правил гри в умовах глобалізації та цифровізації [1, с. 7].

2. Інноваційний рівень:

– Перехід до цифрових технологій, автоматизація процесів і використання штучного інтелекту.

– Зміна підходів до створення продуктів і послуг на основі інноваційних методів досліджень і розробок.

– Формування нових бізнес-моделей, таких як платформна економіка, економіка спільного використання (sharing economy) тощо [5].

3. Адаптація ринкового середовища:

– Поява нових конкурентних переваг на основі інновацій.

– Зростання значення споживача в ланцюжку створення вартості, що підсилює роль кастомізації.

– Інтеграція сталого розвитку та соціальної відповідальності в бізнес-стратегії.

Отже, серед основних проблем та викликів інституціональної реалізації сучасних бізнес-процесів, слід виділити найголовніші, які притаманні системі інноваційного розвитку як окремих суб'єктів та інститутів, так і економічної системи в цілому: супротив змінам з боку традиційних інституцій, недостатнє фінансування та низький рівень довіри до інновацій, низький рівень взаємодії між науковими установами та бізнесом [1, с. 178].

Висновки. Таким чином, інституціональний аспект виступає основою для створення інноваційної економічної системи. Формування сприятливого інституційного середовища сприяє зростанню конкурентоспроможності бізнесу, а також стимулює економічний розвиток країни в цілому. Поєднання інституціональних та інноваційних змін формує основу для нової парадигми розвитку ринкового середовища, яка базується на відкритості, динамічності та стійкості. Інститути створюють правила і структури, що підтримують стабільність, тоді як інновації відкривають

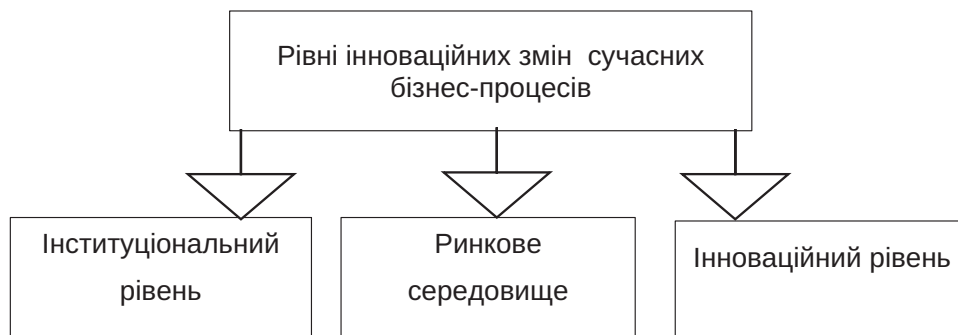

Рис. 2. Рівні інноваційних змін сучасних бізнес-процесів

Джерело: складено автором

нові горизонти для економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності функціонуючих суб'єктів господарювання. Тому успішний розвиток сучасного ринкового

середовища залежить від синергетичного впливу цих двох факторів, а також від здатності бізнесу ефективно адаптуватися до постійних інноваційних змін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бабенко І., Большая О., Іщенко І., Харченко Н., Школяр С. Роль реінжинірингу в розвитку бізнес-процесів, інноваційного менеджменту та маркетингу підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 4(51). С. 5–10. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-1> (дата звернення: 21.01.2025).
2. Близнюк Т. П. Проблеми формування інноваційного потенціалу українського підприємства. *БІЗНЕС ІНФОРМ*. 2011. № 2. С. 21–26.
3. Ватченко О. Б., Ватченко Б. С., Черевко О. Л. Інноваційний розвиток підприємства : навч. посібник. Дніпро : Акцент ПП, 2017. 404 с.
4. Інноваційне право: науково-практичний посібник. 2-ге вид., оновл. і доп. / за заг. ред. С. В. Глібка, О. В. Розгон, А. В. Стріжкової. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 244 с.
5. Кравчук І., Лавриненко С., Зелінська А. Діджиталізація бізнес-процесів: інноваційна складова менеджменту підприємств. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-19> (дата звернення: 18.01.2025).
6. Магомедова А. М. Ключові тенденції розвитку інноваційних бізнес-моделей компаній. *Актуальні проблеми економіки*. 2022. № 8 (254). С. 25–32.
7. Марченко О. І., Пуства В. О. Розвиток інноваційних бізнес-процесів на підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип. 69. С. 99–103. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/69_2022/19.pdf (дата звернення: 18.01.2025).
8. Управління інноваційним розвитком : навч. посібн. / Юринець З. В., Гнилянська Л. Й., Юринець Р. В. Львів : СПОЛОМ, 2021. 132 с.
9. Слободян Н. Я., Левченко Ю. Г., Іванюта Т. М. Інноваційних бізнес-рішень на формування стратегічного потенціалу підприємств харчової промисловості. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9. № 1. С. 123–130.
10. Khalatur, S., Kachula, S., Oleksiuk, V., Kravchenko, M., Klymenko, S. (2023). Anti-crisis management as a basis for the formation of a financial mechanism for the sustainable development of agricultural business. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. Vol. 5(52), pp. 341–356. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.5.52.2023.4169> (дата звернення: 21.01.2025).
11. Vinichenko, I. I., Honcharenko, O. V., Khalatur, S. M., Sitkovska, A. O., Prus, Y. O., Korchahina V. H. (2020). Innovation investment platform of complex ensuring the economic security of enterprises of agrarian industry. *Rivista di Studi sulla Sostenibilita*. Vol. (2), pp. 63–79. DOI: <https://doi.org/10.3280/RISS2020-002-S1006> (дата звернення: 18.01.2025).
12. Zhylenko, K. M., Khalatur, S. M., Pavlenko, O. P., Pavlenko, O. S. (2022). Formation of macroeconomic indicators under the influence of MICE-tourism. *Academy review*. Vol. 2 (57), pp. 249–266. DOI: <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2022-2-57-19> (дата звернення: 19.01.2025).

REFERENCES:

1. Babenko, I., Bolshaya, O., Ishchenko, I., Kharchenko, N., Shkolyar, S. (2024), Rol reinzhyrynryhu v rozvytku biznes-protseviv, innovatsiynoho menezhmentu ta marketynhu pidpryyemstv [The role of reengineering in the development of business processes, innovative management and marketing of enterprises]. *Sustainable development of the economy*, vol. 4(51), pp. 5–10. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-1> (accessed January 21, 2025).
2. Blyznyuk, T. P. (2011), Problemy formuvannya innovatsiynoho potentsialu ukrayinskoho pidpryyemstva [Problems of forming the innovative potential of a Ukrainian enterprise]. *BUSINESS INFORM*, no. 2, pp. 21–26 (in Ukrainian).
3. Vatchenko, O. B., Vatchenko, B. S. and Cherevko, O. L (2017), *Innovatsiynyy rozvytok pidpryyemstva : navch. posibnyk* [Innovative development of the enterprise: study guide]. Dnipro: Accent PP. 404 p. (in Ukrainian).
4. Hlibka, S. V., Rozgon, O. V. and Strijkova, A. V. (2020), *Innovatsiyne pravo: naukovo-praktychnyy posibnyk* [Innovation Law: Scientific and Practical Manual]. 2nd ed., updated and supplemented. Kharkiv: Research Institute of Industrial Research of the National Academy of Sciences of Ukraine, 244 p. (in Ukrainian)

5. Khalatur, S., Kachula, S., Oleksiuk, V., Kravchenko, M. and Klymenko, S. (2023), Anti-crisis management as a basis for the formation of a financial mechanism for the sustainable development of agricultural business. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 5(52), pp. 341–356. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.52.2023.4169> (accessed January 21, 2025).
6. Kravchuk, I., Lavrynenko, S. and Zelinska, A. (2023), Didzhitalizatsiya biznes-protsesiv: innovatsiyna skladova menedzhmentu pidpnyemstv [Digitalization of business processes: an innovative component of enterprise management]. *Economy and Society*, no. 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-19> (accessed January 16, 2025) (in Ukrainian).
7. Magomedova, A. M. (2022), Klyuchovi tendentsiyi rozvytku innovatsiynykh biznes-modeley kompaniy [Key trends in the development of innovative business models of companies]. *Current problems of the economy*, no. 8 (254), pp. 25–32. (in Ukrainian)
8. Marchenko, O.I. and Pustva, V.O. (2022), Rozvytok innovatsiynykh biznes-protsesiv na pidpnyemstvi. Infrastruktura rynku [Development of innovative business processes at the enterprise]. *Market infrastructure*, vol. 69, pp. 99–103. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/69_2022/19.pdf (accessed January 16, 2025) (in Ukrainian).
9. Slobodian N. Ya., Levchenko Yu. G. and Ivanyuta T. M. (2024), Innovative business solutions for the formation of strategic potential of food industry enterprises. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, vol. 9, no. 1, pp. 123–130 (in Ukrainian).
10. Vinichenko, I. I., Honcharenko, O. V., Khalatur, S. M., Sitkovska, A. O., Prus, Y. O., and Korchahina V. H. (2020), Innovation investment platform of complex ensuring the economic security of enterprises of agrarian industry. *Rivista di Studi sulla Sostenibilita*, vol.(2), pp. 63–79. DOI: <https://doi.org/10.3280/RISS2020-002-S1006> (accessed January 18, 2025).
11. Yurinet, Z. V., Hnylyanska, L. Y. and Yurinet, R. V. (2021), *Upravlinnya innovatsiynym rozvytkom : navch. posibn.* [Management of innovative development: study guide]. Lviv: SPOLOM. 132 p. (in Ukrainian).
12. Zhylenko, K. M., Khalatur, S. M., Pavlenko, O. P. and Pavlenko, O. S. (2022), Formation of macro-economic indicators under the influence of MICE-tourism. *Academy review*, vol. 2 (57), pp. 249–266. DOI: <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2022-2-57-19> (accessed January 19, 2025).